

Wandelen als rebellie

De Morgen, Wo. 26 Jun. 2013, Pagina 34

In zijn filosofische gids brengt **Frédéric Gros** een bevlogen ode aan het wandelen. De cadans van onze voetstappen is een visitekaartje naar totale vrijheid, in het spoor van denkers als Nietzsche, Kant en Rousseau. *door Dirk Leyman*

Gedijen gevleugelde gedachtegangen en nieuwe ideeën vooral in de beslotenheid van bibliotheek of werkkamer? Of kun je beter je geest de ruimte geven en een flink blokje om wandelen? Voor de Fransman Frédéric Gros is het zonneklaar. Stap uit je stolp, bind de wandelschoenen om en ga de vrije natuur in. Niet alleen vizel je daarmee je fysieke conditie op. Ook je mentale leven gaat er met rasse schreden op vooruit. Voor de Parijse universiteitsprofessor is wandelen een zielsverruimende ervaring zonder weerga.

Met veel omhaal bezingt '**Gros in Marcher, une philosophie**' - een Franse bestseller - de geneugten van het wandelen. Hoewel "de ene voet voor de andere zetten kinderspel is", maakt het toch heftige emoties los. Noem wandelen trouwens nooit een sport: "Om te wandelen heb je alleen maar twee benen nodig. De rest is onzin." Zelfs een eenvoudig ommetje verleent je al "de vrijheid van de timeout (...). Dan is vrijheid een hap brood, een slok koud water, een weids landschap."

Uiteindelijk wekt wandelen het "rebelse, archaïsche deel in ons", raken we "bezielde van een heilig vuur". Met elke meter verder van huis verlies je je identiteit en krijg je een nieuwe persoonlijkheid. En Gros drijft het nog op de spits: "Wandelen is een manier om te laten

zien dat je de rotte, vervuilde, vervreemdende, ellendige samenleving afwijst." De totale onthechting is niet veraf. Gros hamert ook op de traagheid: "De flaneur ondermijnt de snelheid."

En dan is er die weldadige terugwerping op jezelf en op het landschap, "een pakket smaken, kleuren en geuren waarmee het lichaam wordt doordrenkt." Al geeft Gros het grif toe: "Wandelen is saai, een en al herhaling. En eentonig. Het is maar al te waar. Maar daarom is het ook nooit vervelend."

Zwerven als honden

De munitie voor zijn stapmanie haalt Gros bij een portie beroemde filosofen die het wandelen hoog in het vaandel voerden. Montaigne wist al dat lichaamsbeweging het brein kon activeren. "Mijn gedachten slapen als ik ze op een stoel zet. Mijn geest functioneert niet als mijn benen hem niet in beweging zetten", noteert hij in de Essays. En ook de Griekse filosofen mochten graag al dialogerend door Athene struinen. Vooral de cynici, met Diogenes op kop: "Altijd liepen ze te dwalen, te zwerven, over straat te slenteren. Als honden." Filosoof Thomas Hobbes had in zijn wandelstok dan weer een inktpen verstopt, zodat hij tijdens het marcheren direct zijn invallen kon opschrijven.

Bij denkers als Friedrich Nietzsche, Jean-Jacques Rousseau, Immanuel Kant en Henry David Thoreau werd het pas echt menens. Rousseau - niet voor niets de auteur van Overpeinzingen van een eenzame wandelaar - legde enorme afstanden te voet af en beschouwt het omringende landschap als zijn schrijfkamer.

Ook Nietzsche, de filosoof met de hamer, ordonneerde zichzelf zo "weinig mogelijk te zitten": "Geen

enkele gedachte geloof schenken die niet in de vrije lucht geboren is en bij vrije beweging." Gros demonstreert hoezeer Nietzsche - ondanks zijn pijnen,

gektes en ineenstuikingen - zich aan het wandelen vastklampte, als brandstof voor zijn geschriften: "De heuvels zijn zijn draagbare schrijftafel, de zee is zijn koepelgewelf."

Bij Immanuel Kant - die zijn geboorteplaats Koningsbergen nooit verliet - had de wandeling alles van een klokvast ritueel, een dagelijkse plicht.

Talloos zijn ook de schrijvers die stappend soelaas zochten in berg en dal, langs rivieren en bospad of langs drukke stadsavenues of minuscule steegjes. Zoals Gérard de Nerval, de zwaarmoedige dichter die bij een van zijn dooltochten door Parijs zichzelf uiteindelijk verhing in de rue de la Vieille-Lanterne. En uiteraard ontbreekt Arthur Rimbaud niet, de "man op windsnelle zolen" (dixit Verlaine), altijd op de vlucht, op vroege leeftijd een wegloper van huis, later een eeuwige vertrekker: "Ik ben een voetganger, meer niet."

Gros schrijft mooie, evenwichtige portretessays over deze promenade-denkers. Al blijft het vreemd dat hij fervent schrijvende wandelaars als Robert Walser en Virginia Woolf links laat liggen, temeer omdat ze beiden in tragische omstandigheden in de vrije natuur hun einde vonden.

Romantische drang

Gros plaatst zich met zijn boek in een rijke traditie van wandelessays, waarin Rebecca Solnits *Wanderlust* (2000) en Robert MacFarlanes *De oude wegen* (2012) hem voorafgingen. In Frankrijk struikel je tegenwoordig ook over *Eloges de la marche*. Gros' betoog past immers wonderwel in de stroom onthaastingsboekjes, die de geagiteerde mens op het rempedaal laten drukken. Uit zijn gids spreekt een haast ouderwetse, romantische drang naar het authentieke, naar een onbezoedeld leven. Wandelen is een spirituele oefening bij Gros.

De vertaling van Liesbeth van Nes zorgt af en toe wel voor kopbrekens, alsof ze verdwaald is in het labrynt van Gros' breedspakerigheid en in de Franse grammatica. Een smet op het blazoen van dit rijkge vulde jaszakboekje, dat niet alleen een slijpsteen voor de geest is, maar ook je voeten aan het werk zet. En avant, marche!

DIRK LEYMAN ■